ECLI:LV:AT:2026:0617.A420096225.9.L

Lieta Nr. A420096225, SKA-622/2026

Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Rīgā 2026.gada 17.jūnijā

[1] Senātā saņemta pieteicēja /Persona A/ kasācijas sūdzība par Administratīvās apgabaltiesas 2026.gada 19.marta spriedumu, ar kuru noraidīts pieteicēja pieteikums par administratīvā akta, ar kuru tiktu pārskatīts daudzdzīvokļu dzīvojamai mājai /Adrese A/, funkcionāli nepieciešamais zemesgabals, iekļaujot tajā dzīvokļu īpašniekiem piederošās garāžas /Adrese B/ un /Adrese C/, izdošanu.

Apgabaltiesa pievienojās pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un secināja: tā kā strīdus garāžas ir patstāvīgi nekustamā īpašuma objekti un neietilpst pieteicēja dzīvokļa īpašuma sastāvā ne kā kopīpašuma domājamā daļa, ne kā dzīvokļa īpašuma sastāvā ietilpstošais atsevišķais īpašums, un nav arī funkcionāli saistītas ar dzīvojamo māju, iestāde ar pārsūdzēto lēmumu pamatoti un atbilstoši tiesību normām garāžas neiekļāva mājai funkcionāli nepieciešamajā zemesgabalā. Līdz ar to tiesa nekonstatēja pamatu ar pārsūdzēto lēmumu noteiktā funkcionāli nepieciešamā zemesgabala pārskatīšanai.

[2] Pieteicēja ieskatā, apgabaltiesa ir nepamatoti secinājusi, ka strīdus garāžas nav funkcionāli saistītas ar dzīvojamo māju. Tiesai uz situāciju bija jāattiecina Ministru kabineta 2015.gada 8.septembra noteikumu Nr. 522 „Privatizējamai dzīvojamai mājai funkcionāli nepieciešamā zemesgabala noteikšanas kārtība” (turpmāk – Zemesgabala noteikšanas kārtība) 8. un 11.punkts, kas paredz dzīvojamai mājai funkcionāli nepieciešamajā zemesgabalā iekļaut mājas iekšpagalmu un ar māju saistītos labiekārtojuma elementus.

Senatoru kolēģija šiem iebildumiem nekonstatē pamatu. No apgabaltiesas sprieduma, ņemot vērā arī pievienošanos pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, redzams, ka tiesa, citstarp izvērtējot Zemesgabala noteikšanas kārtībā paredzētos kritērijus, ir atzinusi, ka strīdus garāžas ir patstāvīgi funkcionējoši, atsevišķi nekustamā īpašuma objekti, kuri nav funkcionāli nepieciešami dzīvojamās mājas ekspluatācijai. Tādēļ tiesa ir atzinusi, ka nav pamata tās iekļaut dzīvojamai mājai funkcionāli nepieciešamajā zemesgabalā. Tiesa pamatoti ir ņēmusi vērā pieteicēja dzīvokļa īpašuma sastāvu, kāds reģistrēts zemesgrāmatā, un uz zemesgabala esošo ēku (būvju) sasaisti ar dzīvojamo māju, nevis pieteicēja apsvērumus par to, kādu vēsturisku apstākļu dēļ garāžas tikušas uzbūvētas. Attiecībā uz Zemesgabala noteikšanas kārtības 11.punktu tiesa ir norādījusi, ka dzīvojamai mājai funkcionāli nepieciešamajā zemesgabalā iekļaujami tikai tādi labiekārtojuma elementi, kuri ir saistīti ar māju, taču strīdus garāžas tādas nav. Tiesa papildus ir ņēmusi vērā arī to, ka iestāde ar pārsūdzēto lēmumu noteiktajā dzīvojamai mājai funkcionāli nepieciešamajā zemesgabalā ir iekļāvusi platību iedzīvotājiem nepieciešamo autostāvvietu novietošanai. Tādējādi tiesa pretēji pieteicēja uzskatam uz izskatāmo gadījumu ir attiecinājusi Zemesgabala noteikšanas kārtības 11.punktu. Savukārt argumentu par strīdus garāžu atzīšanu par dzīvojamās mājas iekšpagalmu Zemesgabala noteikšanas kārtības 8.punkta izpratnē pieteicējs iepriekš nebija izvirzījis, tāpēc tiesa to nevarēja izvērtēt. Tomēr no minētajā normā ietvertā skaidrojuma (atbilstoši kuram iekšpagalms ir ārtelpa dzīvojamo māju apbūvē, kuru ierobežo brīvi stāvošas vai savienotas dzīvojamās mājas un kas paredzēta šo māju iedzīvotāju primāro rekreācijas un saimniecisko vajadzību nodrošināšanai) acīmredzami

nav konstatējams, ka izskatāmajā gadījumā, ņemot vērā dzīvojamās mājas un strīdus garāžu savstarpējo izvietojumu zemesgabalā, būtu pamats runāt par dzīvojamai mājai funkcionāli nepieciešamajā zemesgabalā iekļaujamu iekšpagalmu ar strīdus garāžām tajā.

Tādējādi kasācijas sūdzības argumenti neliecina, ka tiesa būtu nepareizi novērtējusi strīdus garāžu sasaisti ar dzīvojamo ēku un līdz ar to nepieciešamību iekļaut tās dzīvojamai ēkai funkcionāli nepieciešamajā zemesgabalā. Tas vien, ka pieteicējs nepiekrīt lietas faktisko apstākļu vērtējumā balstītiem tiesas secinājumiem, nenozīmē, ka tie ir nepamatoti un tiesību normām neatbilstoši. Šajā daļā kasācijas sūdzība būtībā ir vērsta uz faktisko apstākļu pārvērtēšanu, kas nav kasācijas instances tiesas kompetencē.

[3] Kasācijas sūdzībā pausti iebildumi, ka apgabaltiesa, izvērtējot pagraba novietojumu zemesgabalā, nepamatoti atteikusies piemērot Ministru kabineta 2013.gada 30.aprīļa noteikumu Nr. 240 „Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” (turpmāk – Vispārīgie apbūves noteikumi) 132.punktu, atbilstoši kuram jaunbūvējamās būves izvieto ne tuvāk par četriem metriem no zemes vienības robežas. Atkāpjoties no prasības funkcionāli nepieciešamā zemesgabala pārskatīšanas procesā ievērot teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus, tiesa nepareizi interpretējusi likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” (turpmāk – Privatizācijas likums) 28.panta otro daļu, un tas ir pretrunā arī Senāta atziņām 2025.gada 21.oktobra spriedumā lietā Nr. SKA-43/2025, ECLI:LV:AT:2025:1021.A420281220.19.S .

Senatoru kolēģija piekrīt, ka Privatizācijas likuma 28.panta otrā daļa noteic pienākumu dzīvojamām mājām funkcionāli nepieciešamā zemesgabala noteikšanā (pārskatīšanā) ņemt vērā normatīvo aktu par vispārīgo teritorijas plānošanu, izmantošanu un apbūvi noteikumus, tātad arī Vispārīgos apbūves noteikumus. Arī minētajā Senāta spriedumā lietā Nr. SKA-43/2025 ir atzīts, ka dzīvojamām mājām (neatkarīgi no to izbūves laika) funkcionāli nepieciešamo zemesgabalu pārskatīšanai jānotiek, pamatojoties uz spēkā esošo normatīvo aktu par vispārīgo teritorijas plānošanu, izmantošanu un apbūvi prasībām (sk.*sprieduma 10.punktu*).

Tomēr no pārsūdzētajā spriedumā konstatētā (ņemot vērā pievienošanos rajona tiesas motivācijai) izriet, ka iestāde četru metru piederības robežu ir ievērojusi. Pieteicējs kasācijas sūdzībā nav norādījis konkrētus argumentus, kādēļ šāds konstatējums būtu izdarīts nepamatoti. Turklāt norādāms, ka Vispārīgo apbūves noteikumu 132.punkta prasība par četru metru ievērošanu līdz zemes vienības robežai pati par sevi nav absolūta. Normā ir paredzēti izņēmumi, kad ir iespējams šo attālumu samazināt, tostarp arī tad, ja blakus esošā zemes vienība pieder tam pašam īpašniekam (šobrīd spēkā esošajā normas redakcijā tas noteikts tiešā tekstā, bet iepriekšējā redakcijā, ja īpašnieki sakrita, tas nozīmēja saņemt rakstveida saskaņojumu „pašam no sevis”, kas neatbilst idejai šādu būvniecību saskaņot ar citas personas interesēm).

Līdz ar to senatoru kolēģija nesaskata, ka tiesa vispār būtu atteikusies funkcionāli nepieciešamā zemesgabala pārskatīšanas procesā ievērot teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus, tādējādi pārkāpjot Privatizācijas likuma 28.panta otrās daļas prasības.

[4] Kasators arī norāda, ka apgabaltiesa, noraidot viņa lūgumu lietu izskatīt mutvārdu procesā, pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 327.panta ceturtās daļas (acīmredzot domāts 327.panta pirmās daļas 4.punkts) pārkāpumu. Šāda lūguma noraidīšana tādēļ vien, ka tiesa nav konstatējusi pamatojumu, turklāt nenorādot, kāpēc tiek ierobežotas pieteicēja tiesības uz taisnīgu tiesu, piemērojot rakstveida procesu, liecina par formālu pieeju un ir pretrunā ar Senāta atzīto, ka šīs tiesības ierobežojamas pēc iespējas mazāk, un šim ierobežojumam jābūt leģitīmam un attaisnojamam pamatam.

Administratīvā procesa likuma 327.panta pirmās daļas 4.punkts noteic, ka procesuālo tiesību norma uzskatāma par pārkāptu, ja tiesa izskatījusi lietu rakstveida procesā, kaut arī atbilstoši šā likuma 206.panta otrajai daļai bija nepieciešams lietas izskatīšanu noteikt mutvārdu procesā. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 206.panta otrajai daļai (kas attiecas uz lietas izskatīšanu pirmās instances tiesā) administratīvās lietas izskatīšanu pēc būtības tiesa nosaka mutvārdu procesā, ja to lūdz tostarp pieteicējs. Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmā daļa (kas attiecas uz lietas izskatīšanu apelācijas instances tiesā) paredz, ka apelācijas instances tiesa administratīvo lietu pamatā izskata rakstveida procesā, savukārt lietas izskatīšana mutvārdu procesā var tikt noteikta, ievērojot procesa dalībnieka motivētu lūgumu.

Senāts, kā pareizi norāda pieteicējs, ir atzinis, ka Administratīvā procesa likums procesa dalībniekiem garantē procesuālās tiesības lietu izskatīt mutvārdu procesā vismaz vienā instancē, un šo tiesību izmantošana ir atstāta procesa dalībnieka ziņā. Šīm tiesībām ir fundamentāls raksturs, kas uzliek pienākumu tiesai raudzīties, vai tās tiek īstenotas atbilstoši to jēgai un būtībai, vai procesuālā kārtība un tās nodrošināšana pārlieku neprevalē pār likumā noteikto procesuālo garantiju uz mutvārdu procesu, tādējādi apdraudot tiesības uz taisnīgu tiesu pēc būtības, lai arī forma būtu ievērota. Minētais vispirms ir jāievēro pirmās instances tiesai, savukārt apelācijas instances tiesai ir jāuzrauga, kā šīs tiesības ir īstenotas (*Senāta 2016.gada 21.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-630/2016, A420486113, 10.punkts*).

Kā konstatējams no lietas materiāliem, pieteicējs pirmās instances tiesā nebija izteicis lūgumu izskatīt lietu mutvārdu procesā, tādēļ lieta tika izskatīta rakstveida procesā. Savukārt apelācijas sūdzībā pieteicējs bija vien norādījis „lūdzu izskatīt lietu mutvārdu procesā" (bez jebkādiem papildu apsvērumiem). Apgabaltiesa šo lūgumu noraidīja, norādot, ka pieteicējs nav lūgumu motivējis (kā to paredz Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmā daļa), un, tā kā lietā ir pietiekami materiāli un procesa dalībnieki ir snieguši rakstveida paskaidrojumus, nav pamata lietu izskatīt mutvārdu procesā. Līdz ar to senatoru kolēģija nekonstatē, ka apgabaltiesa būtu ierobežojusi pieteicēja tiesības uz mutvārdu procesu bez leģitīma un attaisnojoša pamata. Lai arī šīm tiesībām ir fundamentāls raksturs, tomēr tās nav arī pašmērķīgas, bet ir jāīsteno atbilstoši to jēgai un būtībai. Ja pats pieteicējs nav norādījis vispār nekādu pamatojumu mutvārdu procesa noteikšanai apelācijas instances tiesā, kaut gan tiesību normas to tieši nosaka, un tiesa ir pārbaudījusi, ka ne no lietas apstākļiem un būtības, ne arī no apelācijas sūdzībā kopumā norādītā neizriet, ka būtu kāds iemesls tieši mutvārdu procesa noteikšanai (piemēram, ka lietā nav noskaidroti kādi būtiski apstākļi vai tiesa kopumā nav vispār izpratusi procesa dalībnieka pozīciju, tostarp nepareizi interpretējusi kādus paskaidrojumus vai pierādījumus), tad nav pamata konstatēt tiesas pārlieku formālu pieeju un tiesību uz taisnīgu tiesu apdraudējumu. Arī kasācijas sūdzībā pieteicējs, lai gan ir izvērsti citējis Senāta judikatūru šajā jautājumā, pat vispārīgi nav norādījis, kādu apsvērumu dēļ lietā būtu bijis nosakāms tieši mutvārdu process un kā tas ietekmējis viņa tiesību uz taisnīgu tiesu īstenošanu (ka tādēļ nebūtu noskaidroti kādi lietā nozīmīgi apstākļi, ka pieteicējam nebūtu bijis iespējas par kaut ko izteikties vai ka pastāvētu kādi apstākļi, par kuriem tiesa nevarēja gūt pilnvērtīgu priekšstatu, izskatot lietu tikai rakstveida procesā). Tas nav izsecināms arī no kasācijas sūdzības argumentācijas kopumā. Vispārīgi lietas objektīva izskatīšana un visas procesuālās tiesības procesa dalībniekiem tiek nodrošinātas arī rakstveida procesā, proti, tiek nodrošināts tāds pats tiesību apjoms kā mutvārdu procesā. Kasācijas sūdzībā nav norādīts, ka pieteicējam būtu bijis liegts sniegt paskaidrojumus un pierādījumus, izteikt viedokli, pieteikt noraidījumu vai kā citādāk ierobežotas procesuālās tiesības. Tādēļ no kasācijas sūdzības nav saprotams, kā šādos apstākļos ir izpaudies tiesas pieļauts pārkāpums.

Tādējādi senatoru kolēģija nekonstatē, ka apgabaltiesa, neizskatot lietu mutvārdu procesā, būtu pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 327.panta pirmās daļas 4.punkta pārkāpumu.

[5] Rezumējot minēto, kasācijas sūdzības argumenti neliecina par apgabaltiesas pieļautiem materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumiem un nerada šaubas par pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu. Tas, ka pieteicējs nepiekrīt lietas rezultātam, pats par sevi nenozīmē, ka pārsūdzētais spriedums ir nepareizs, nepamatots vai nelikumīgs. Lietā nav arī risināmi tādi tiesību jautājumi, kuru dēļ kasācijas tiesvedībai būtu nozīme judikatūras veidošanā.

Līdz ar to kasācijas tiesvedības ierosināšanai lietā nav pamata, un tiesvedība šajā lietā ir noslēgusies.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.^{1}panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /Persona A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2026.gada 19.marta spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore V. Kakste Senatore Dz. Amerika Senatore I. Meldere